

УДК 371.134

*Оксана Гриджук,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та культурології
Національного лісотехнічного університету України
(м. Львів, Україна)*

**ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ
МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ
ВНЗ ЛІСОТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ**

У статті проаналізовано зміст понять компетенція та компетентність; виявлено відмінності між цими термінами; пояснено

необхідність диференційованого використання таких найменувань. Обґрунтовано, що компонентами компетенції є теоретичні знання з певної наукової галузі; оперативне застосування набутих знань у практичних ситуаціях; система ціннісних мотивацій, сприйняття і взаємодія з іншими людьми. Компетентність розглянуто як результат опанування знаннями, уміннями, досвідом. Запропоновано власне визначення мовнокомунікативної компетентності студентів – майбутніх працівників лісопромислового комплексу.

Ключові слова: компетентність, компетенція, комунікативна компетенція, мовнокомунікативна професійна компетентність.

В статье проанализировано содержание понятий компетенция и компетентность; выявлены различия между этими терминами; объяснена необходимость дифференцированного использования данных наименований. Обосновано, что компонентами компетенции являются теоретические знания по определенной научной области; оперативное применение приобретенных знаний в практических ситуациях; система ценностных мотиваций, восприятие и взаимодействие с другими людьми. Компетентность рассмотрена как результат освоения знаний, умений и опыта. Предложено собственное определение языковой и коммуникативной компетентности студентов – будущих работников лесопромышленного комплекса.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, коммуникативная компетенция, языковая и коммуникативная профессиональная компетентность.

The meaning of such concepts as competence and ability is described. The difference between these terms is revealed. The specifics of their use in European practice (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction, Tuning, 2012) and in the educational documents of Ukraine (National Qualifications Framework, National Standard of basic and secondary education) is explained in the article. The necessity of differentiated using of the concepts of competence and ability is highlighted.

Theoretical knowledge of a particular scientific field, the ability to know and understand; early application of acquired knowledge in practical situations; the system of value motivations, perceptions and interactions with other people in a social context are proved to be the components of any competence.

Students have to master a set of specific competencies (abilities) to become competent in a particular area of scientific knowledge. Competence is considered as a result of mastering knowledge, skills and experience.

The essential characteristics of competence proposed by scientists are summarized, including the following: efficient use of abilities with which to successfully carry out professional activities; possession of knowledge, skills and abilities necessary for professional work; collaboration with colleagues in

business environment; integrated combination of knowledge, skills and attitudes for optimal performance of work; the ability to do something well and effectively with a high degree of self-regulation, self-reflection, self-evaluation; fast, flexible and adaptive response to changing circumstances and environments.

The approaches to understand the concept of language and communicative competence in modern linguistics are described.

Our own understanding of the concept of language and communicative competence adapted for students – future specialists of forest-industrial complex is formulated based on the given definitions.

Thus, it is the ability to use pure literary language in scientific and professional activities, adequate communication skills, ability to analyze their own and others' statements, knowledge of professional discourse, value attitude to language, ecological and economic way of thinking, outlook, able to ensure the sustainable development of the society in harmony with nature.

Key words: *competence, ability, communicative competence, professional language and communicative competence.*

Головним завданням вищої школи є сформування особистості випускника, компетентного у професійній сфері, з активною життєвою позицією, високим рівнем громадянської свідомості, здатного вирішувати складні виробничі завдання. У цих умовах освітня політика ВНЗ має бути спрямована на підготовку конкурентоспроможних спеціалістів, соціально захищених якістю і професійно-діяльними можливостями здобутої освіти, а також комплексно підготовлених до роботи в умовах, що постійно змінюються. Для вирішення цих завдань актуальним є компетентнісний підхід, який у сучасній педагогічній теорії та практиці є одним із напрямків, що активно розвивається і є найбільш затребуваним в освіті.

Сутність поняття *компетентність* по-різному трактується у сучасній педагогіці та лінгводидактиці. Найбільше дискусійних моментів виникає при розрізненні понять *компетентність* та *компетенція*.

У проекті «Національної рамки кваліфікацій» компетенції трактуються як уміння та навички [13]. Проте у визначеннях, запропонованих у розділі «Терміни і поняття», прослідковується розширення семантики терміна *компетенція*: «а) продемонстрована здатність особи виконувати завдання та обов'язки за професійним стандартом; б) здатність і готовність використовувати знання, уміння та особистісні, соціальні, методологічні аспекти в умовах навчання або роботи, а також для професійного та особистісного розвитку; в) надбані навички та уміння працювати» [13]. Тоді як *компетентність* трактується лише як «здатність особи, зокрема її знання, навички та вміння належним чином виконувати роботу» [13].

Тому необхідним, на наш погляд, є уточнення аналізованих понять, оскільки дослідники також по-різному підходять до їх трактування, а отже, й використання. І. Дроздова, С. Караман, Л. Кравець, Л. Мацько, А. Нікітіна, Т. Симоненко, Л. Струганець схиляються до вживання поняття

компетенція (наприклад, мовленнєва компетенція). У працях окремих вчених спостерігаємо паралельне вживання термінів *компетентність* і *компетенція* (О. Горошкіна, К. Климова). Диференційований підхід до аналізованих понять прослідковуємо в роботах А. Богуш, М. Голованя, Н. Голуб, О. Ковтун, Л. Мамчур, Н. Микитенко, Н. Остапенко, Л. Овсієнко, М. Пентилюк.

Детального опрацювання потребує аналіз невизначених аспектів понять *компетентність* та *компетенція*, осмислення змістового наповнення мовнокомунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів лісотехнічного профілю.

Метою статті є проаналізувати співвідношення понять *компетентність* і *компетенція* у сучасних наукових розвідках; з'ясувати підходи до трактування мовної та мовленнєвої компетентностей, *професійної комунікативної компетенції* в лінгводидактиці; дати визначення мовнокомунікативної компетентності студентів – майбутніх фахівців лісопромислового комплексу.

Дехто з дослідників трактує *компетенцію* як відчужену, наперед задану соціальну вимогу до підготовки випускника, необхідну для її продуктивної діяльності, а *компетентність* – як інтегровану властивість особистості, що відображає її здатність, готовність ефективно діяти для досягнення мети діяльності [3].

На думку М. Пентилюк, *компетенція* і *компетентність* співвідносяться як загальне і конкретне, *компетентність* може виявляти людина, яка має певні знання в конкретній галузі, але виявляє їх за допомогою мови. Отже, кожній людині необхідна насамперед мовна компетентність, що узагальнюється за головною метою стандарту мовної освіти – комунікативною компетенцією [17, с. 3].

Н. Голуб стверджує, що різниця між цими поняттями полягає в тому, що «компетентність передбачає наявність мінімального досвіду застосування компетенції» [4, с. 2].

О. Ковтун, Н. Остапенко трактують компетенції як компоненти компетентності: «результатом набуття компетентності є засвоєння особистістю освітніх, предметних і професійних компетенцій» [9; 16, с. 74].

Зокрема, під компетентністю О. Ковтун розуміє освіченість (знання, вміння, навички), яких людина набуває не лише в процесі навчання, а й засобами неформальної освіти під впливом середовища. Компетентність – це «якісна характеристика особистості, інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з набуття нормативно визначених знань, умінь і навичок у певній професійній діяльності до формування в особистості здатності успішно практично діяти, застосовуючи набутий життєвий досвід у конкретній професійній діяльності...» [9, с. 74]. Компетенція – це наперед задана спеціальна (професійна) норма або вимоги до освітньої (і професійної) підготовки тих, хто навчається, що є необхідною для якісної продуктивної (професійної) діяльності в певній сфері як соціально закріплений результат» [9, с. 74].

Н. Микитенко трактує компетентність як «володіння людиною відповідною компетенцією, а також її досвід, особисте емоційно-ціннісне ставлення до предмета діяльності, до складових компетентності», а компетенцію – як «сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності, ставлення), що висуваються до певного кола предметів і процесів, є необхідними для якісної продуктивної діяльності, впливають на професійну діяльність, роль чи відповідальність» [12, с. 33].

Л. Овсієнко, розглядаючи ці поняття в контексті Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, зазначає, що *компетентність* є комплексною характеристикою особистості, яка має конкретні знання в певній галузі, а *компетенції* – це сума знань, умінь та характерних рис, що дозволяє особистості виконувати певні дії [15, с. 10].

Підтримуючи у цілому диференційований підхід до співвідношення сутності понять *компетентність* і *компетенція*, вважаємо за необхідне уточнити їх дефініції у контексті нашого дослідження. Слушно, на наш погляд, звернутися до трактування цих понять у сучасних академічних виданнях. Зокрема, у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» за ред. В. Бусела читаємо: «КОМПЕТЕНТНІСТЬ. Властивість за знач. *компетентний*» [1, с. 560], а «КОМПЕТЕНТНИЙ. 1. Який має достатні знання в які-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий. 2. Який має певні повноваження; повноправний, повновладний» [1, с. 560] і далі «КОМПЕТЕНЦІЯ. 1. Добра обізнаність із чим-небудь. 2. Коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи» [1, с. 560].

Як бачимо, суттєвої різниці у поясненні семантики названих слів немає. На наш погляд, це й стало однією з причин використання понять *компетенція* і *компетентність* як взаємозамінних, тобто тотожних за значенням. На іншу причину вказує І. Чемерис, зазначаючи, що така невідповідність виникла, очевидно, після розгляду перекладу рекомендацій Ради Європи, інших міжнародних документів, коли англійське *competency* помилково переклали співзвучним йому українським відповідником *компетенція*. Насправді ж англійському *competency*(е) відповідають обидва українські слова – *компетентність* і *компетенція* [19, с. 85].

У Кембриджському словнику трактування поняття *competence* надто узагальнене: «the ability to do something well» [21] (здатність робити щось успішно або ефективно). В Оксфордському словнику подано дещо ширше пояснення: «the legal authority of a court or other body to deal with a particular matter» [22] (юридичні повноваження суду або іншого органу, щоб мати справу з конкретним питанням) та «a person's subconscious knowledge of the rules governing the formation of speech in their first language» [22] з уточненням *also linguistic or language competence* (підсвідоме знання людини правил, що регулюють формування мови своєю рідною мовою).

Відповідно до визначення Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training,

Performance and Instruction (IBSTPI), поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності містить набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності [10, с. 7–8].

У Державному стандарті базової і повної середньої освіти (листопад 2011 року) подано обидва поняття: «ключова компетентність – спеціально структурований комплекс характеристик (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів; ключова компетенція – певний рівень знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати у сфері діяльності людини» [5].

Індикаторами для процесу оцінювання компетентностей запропоновано вважати набуті знання, вміння, навички та навчальні досягнення [10, с. 8], названі в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти компетенціями, які «є сумою знань, умінь та характерних рис, що дозволяє особистості виконувати певні дії» [6, с. 9].

Отже, студенти мають оволодіти сукупністю певних компетенцій (здатностей), щоб стати компетентними у певній галузі наукового знання. Компетентність стає своєрідною якістю, характеристикою людини. В основі такої якості знання, розуміння, обізнаність, досвід соціальної та професійної діяльності особи. Тому схилиємося до розуміння компетентності як сукупності компетенцій, цілком погоджуючись із думкою М. Голованя, що «компетентним можна стати, опановуючи певні компетенції і реалізуючи їх у досвіді конкретної діяльності» [3].

Оскільки в науковій літературі чітко прослідковуються тенденції до паралельного вживання аналізованих понять, то у їх характеристиці різними науковцями будемо використовувати терміни *компетенція* та *компетентність* відповідно до авторської інтерпретації.

У характеристиці самого поняття компетентність учені роблять різні акценти: зокрема, В. Шадриков говорить про предметну наповнюваність «компетенцій як системних новоутворень, якостей особи» [20, с. 30], М. Головань розглядає компетентність як результат опанування знаннями, вміннями, досвідом та узагальнює сутнісні характеристики компетентності, зводячи їх до таких основних положень: «ефективне використання здібностей, що дозволяє плідно здійснювати професійну діяльність згідно вимогам робочого місця; володіння знаннями, вміннями і здібностями, необхідними для роботи за фахом при одночасній автономності і гнучкості в частині рішення професійних проблем; розвинена співпраця з колегами і професійним міжособистісним середовищем; інтегроване поєднання знань, здібностей і установок, оптимальних для виконання трудової діяльності в сучасному виробничому середовищі; здатність робити що-небудь добре, ефективно в широкому форматі контекстів з високим

ступенем саморегулювання, саморефлексії, самооцінки; швидкою, гнучкою і адаптивною реакцією на динаміку обставин і середовища» [3].

О. Пометун у поняття компетентності вкладає «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання» та «спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості» [10, с. 18, 66].

Поділ компетентностей на базові та предметні, на наш погляд, є достатньо умовним, оскільки у контексті практичної реалізації будь-яка з предметних компетентностей може набути значущості основної й навпаки.

Серед загальних компетентностей (Tuning, 2012) названі базові загальні знання сфери навчання; застосування базових знань професії на практиці; усне та письмове спілкування рідною мовою [18]. Як бачимо, поняття *мовнокомунікативна компетентність* у європейській практиці не використовується, проте воно є достатньо опрацьоване в українській педагогіці, причому застосовуються терміносполуки *мовна компетентність*, *мовленнева компетенція*, *комунікативна компетенція*, *мовнокомунікативна компетенція*, *професійна комунікативна компетенція*.

На думку Л. Овсієнко, мовна компетентність «поєднує життєві цінності, мотиви, знання, вміння, навички, риси характеру та якості людини. Важливими її складниками є вміння і готовність співпрацювати з людьми, спілкуватися, керувати своїм емоційним станом, залагоджувати конфліктні ситуації тощо» [14, с. 66–67].

У сучасній лінгводидактиці існують різні підходи до трактування означеної компетентності. Серед компетенцій, що їх виділяє С. Караман, є чотири основні типи: мовна, мовленнева, соціокультурна, функціонально-комунікативна. Мовна компетенція формується на основі засвоєння орфоепічних, орфографічних, лексичних, словотворчих, граматичних та стилістичних норм. Мовленнева компетенція реалізується під час аудіювання, говоріння, читання, письма. Соціокультурна компетенція передбачає знання національної культури, історії, економіки тощо. Найвагомішою, за визначенням дослідника, є функціонально-комунікативна компетенція – вміння послуговуватися мовними засобами для створення текстів різної стильової приналежності [7, с. 23].

Л. Мацько та Л. Кравець об'єднують запропоновані С. Караманом типи компетенцій в одне поняття «професійна мовнокомунікативна компетенція» або «професійна комунікативна компетенція». Науковці вважають, що «професійна комунікативна компетенція передбачає насамперед наявність професійних знань, а також загальної гуманітарної культури людини, її вміння орієнтуватися в навколишньому світі, вмінь і навичок спілкування» [11, с. 13]. Автори виводять логічний ланцюжок, за яким професійна комунікативна компетенція формується на основі комунікативної компетенції, своєю чергою «важливим складником комунікативної компетенції є мовна компетенція» [11, с. 13], а «мовна компетенція передбачає наявність

мовленнєвих умінь, що визначають мовленнєву поведінку» [11, с. 14]. Спробуємо показати це взаємозв'язок схематично (рис. 1).

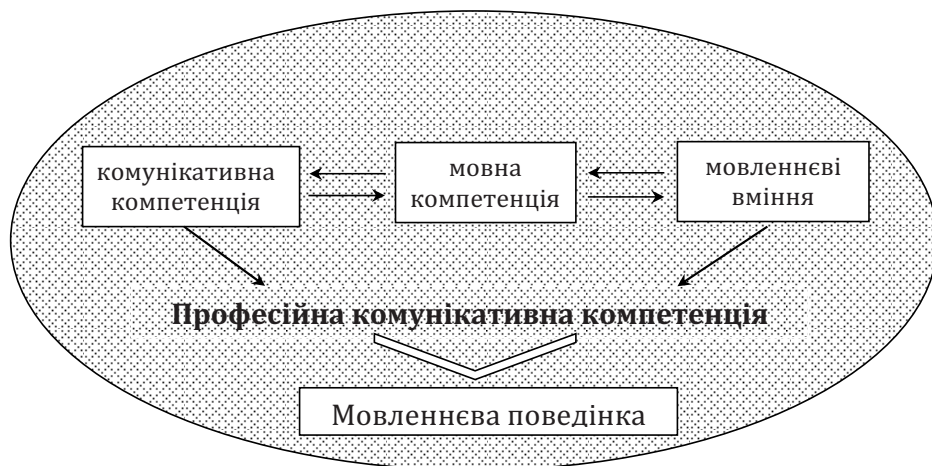

Рис. 1. Структура професійної комунікативної компетенції
(на основі досліджень Л. Мацько)

Мовнокомунікативну професійну компетентність К. Климова пояснює як інтегровану особистісну якість, що «передбачає: 1) систематизовані знання про мову як найвище надбання цивілізації; 2) знання правил мовного спілкування; 3) знання норм сучасної української літературної мови, вміння й навички оптимального використання цих знань у професійному спілкуванні, спроможність до рефлексії, розвинуте «чуття мови»; 4) вміння і навички правильної побудови зв'язних текстів, зумовлених потребами професійної комунікації; 5) вміння користуватися інформаційно-довідковими джерелами для українськомовного самонавчання і самовдосконалення» [8, с. 21].

За І. Дроздовою, *професійна мовна комунікативна компетенція студента нефілологічної спеціальності* – це «наявність професійно-комунікативних умінь особистості спілкуватися в типових умовах професійної діяльності, володіти потенціалом професійного дискурсу, репрезентувати нормативні та доступні для сприйняття навчально-наукові, технічні, фахові тексти; здатність розв'язувати комунікативні завдання в складних і непередбачуваних ситуаціях професійного спілкування» [2].

На основі наведених визначень спробуємо сформулювати власне розуміння поняття *мовнокомунікативна компетентність*, адаптуючи його для студентів – майбутніх фахівців лісопромислового комплексу. Отже, це здатність послуговуватися нормами української літературної мови у сфері наукової та професійної діяльності, належний рівень комунікативних навичок, вміння аналізувати власне і чуже висловлювання, знання професійного дискурсу, ціннісне ставлення до мови, еколого-економічний спосіб мислення, світогляд, спроможний забезпечити сталий

розвиток суспільства у гармонії з природою в умовах постіндустріального інформаційного суспільства.

На основі з'ясування співвідношення понять *компетентність* та *компетенція* було встановлено, що компетентність – це володіння компетенцією або їх сукупністю; комплекс характеристик особистості, що забезпечує її ефективну професійну діяльність. Аналіз змісту понять *мовна компетентність*, *мовленнєва компетенція*, *професійна комунікативна компетенція* дав змогу сформулювати визначення мовнокомунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів лісотехнічного профілю.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в описі компонентів мовнокомунікативної компетентності студентів ВНЗ лісотехнічного напрямку підготовки.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [авт., керівн. проекту та гол. ред. В. Бусел]. – К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1720 с.
2. Дроздова І. Взаємозв'язок формування мовної особистості студента ВНЗ нефілологічного профілю з розвитком професійного мовлення [Електронний ресурс] / І. Дроздова. – Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnik_nayk_praz/2015/2/15.pdf.
3. Головань М. Компетенція і компетентність : досвід теорії, теорія досвіду [Електронний ресурс] / М. Головань. – Режим доступу : http://lib.uabs.edu.ua/library/Article/Holovan_3.pdf.
4. Голуб Н. Інтерактивні методи у навчанні риторики майбутніх учителів / Н. Голуб // Українська мова і література в школі. – 2009. – № 2. – С. 36–43.
5. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF/page>.
6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
7. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії : [навчальний посібник] / Караман С. – К. : Ленвіт, 2000. – 272 с.
8. Климова К. Формування мовно-комунікативної професійної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» / К. Климова. – К., 2011. – 35 с.
9. Ковтун О. Формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі : [монографія] / Ковтун О. – К. : Освіта України, 2012. – 448 с.

10. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики [Електронний ресурс] / [під заг. ред. О. Овчарук]. – К., 2004. – 112 с. – Режим доступу :
11. Мацько Л. Культура української фахової мови : [навчальний посібник] / Л. Мацько, Л. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
12. Микитенко Н. Технологія формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю : [монографія] / Н. Микитенко. – Тернопіль : ТНПУ, 2011. – 411 с.
13. Національна рамка кваліфікацій : проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : lir.lg.ua/Post_KMU.rtf.
14. Овсієнко Л. Комунікативна компетентність як основа компетентнісного підходу до засвоєння студентами-філологами лінгвістичних дисциплін / Л. Овсієнко // Теоретична і дидактична філологія. – Переяслав-Хмельницький : ФОП Лукашевич, 2013. – Випуск 14. – С. 61–71.
15. Овсієнко Л. Сутність понять «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід», «якість освіти» у світлі сучасної освітньої парадигми [Електронне видання] / Л. Овсієнко // Науковий вісник Донбасу (педагогічні науки). – Режим доступу : nvd.luguniv.edu.ua/archiv/№№22/13olmsop.pdf.
16. Остапенко Н. Теоретичні і методичні засади формування лінгводидактичної компетентності у майбутніх учителів української мови і літератури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)» / Н. Остапенко. – К., 2010. – 37 с.
17. Пентилюк М. Компетентнісний підхід до формування мовної особистості в євроінтеграційному контексті / М. Пентилюк // Українська мова і література в школі. – 2010. – № 2. – С. 2–5.
18. Рашкевич Ю. Компетентнісний підхід в побудові навчальних програм [Електронний ресурс] / Ю. Рашкевич. – Режим доступу : file:///C:/Users/13/AppData/Local/Temp/Competence_Approach_Rashkevych_Nov.2014.pdf.
19. Черемис І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції / І. Черемис // Вища освіта України. – 2006. – № 2. – С. 84–88.
20. Шадриков В. Новая модель специалиста : инновационная подготовка и компетентностный подход / В. Шадриков // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 8. – С. 26–31.
21. Cambridge Dictionary Online [Electronic resource]. – Access mode : <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/competence>.
22. Oxford Dictionary Language matters [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/competence>.

References

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / [avt., kerivn. proektu ta hol. red. V. Busel]. – К., Irpin : VTF «Perun», 2005. – 1720 s.

2. Drozdova I. Vzaiemozv'iazok formuvannya movnoi osobystosti studenta VNZ nefilolohichnoho profilu z rozvytkom profesiinoho movlennia [Elektronnyi resurs] / I. Drozdova. – Rezhym dostupu : http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnik_nayk_praz/2015/2/15.pdf.

3. Holovan M. Kompetentsiia i kompetentnist : dosvid teorii, teoriia dosvidu [Elektronnyi resurs] / M. Holovan. – Rezhym dostupu : http://lib.uabs.edu.ua/library/Article/Holovan_3.pdf.

4. Holub N. Interaktyvni metody u navchanni rytoryky maibutnikh uchyteliv / N. Holub // *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. – 2009. – № 2. – S. 36–43.

5. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF/page>.

6. Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity : vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia / [nauk. red. ukr. vyd. doktor ped. nauk, prof. S. Nikolaieva]. – K. : Lenvit, 2003. – 273 s.

7. Karaman S. Metodyka navchannia ukrainskoi movy v himnazii : [navchalnyi posibnyk] / Karaman S. – K. : Lenvit, 2000. – 272 s.

8. Klymova K. Formuvannia movno-komunikatyvnoi profesiinoi kompetentnosti studentiv nefilolohichnykh spetsialnosti pedahohichnykh universytetiv : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dokt. ped. nauk : spets. 13.00.02 «Teoriia ta metodyka navchannia (ukrainska mova)» / K. Klymova. – K., 2011. – 35 s.

9. Kovtun O. Formuvannia profesiinoho movlennia u maibutnikh fakhivtsiv aviatsiinoi haluzi : [monohrafiia] / Kovtun O. – K. : Osvita Ukrainy, 2012. – 448 s.

10. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti : svitovi dosvid ta ukrainski perspektyvy : Biblioteka z osvitoi polityky [Elektronnyi resurs] / [pid zah. red. O. Ovcharuk]. – K., 2004. – 112 s. – Rezhym dostupu : http://www.undp.org.ua/files/en_33582maket_competence_eng_ost.pdf.

11. Matsko L. Kultura ukrainskoi fakhovoi movy : [navchalnyi posibnyk] / L. Matsko, L. Kravets. – K. : VTs «Akademiiia», 2007. – 360 s.

12. Mykytenko N. Tekhnolohiia formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv pryrodnychoho profilu : [monohrafiia] / N. Mykytenko. – Ternopil : TNPU, 2011. – 411 s.

13. Natsionalna ramka kvalifikatsii proekt [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : lir.lg.ua/Post_KMU.rtf.

14. Ovsiienko L. Komunikatyvna kompetentnist yak osnova kompetentnisnogo pidkhodu do zasvoiennia studentamy-filolohamy linhvistychnykh dystsyplin / L. Ovsiienko // *Teoretychna i dydaktychna filolohiia*. – Pereiaslav-Khmelnytskyi : FOP Lukashevych, 2013. – Vypusk 14. – S. 61–71.

15. Ovsiienko L. Sutnist poniat «kompetentsiia», «kompetentnist», «kompetentnisnyi pidkhid», «iakist osvity» u svitli suchasnoi osvitoi paradyhmy

[Elektronne vydannia] / L. Ovsiienko // Naukovyi visnyk Donbasu (pedagogichni nauky). – Rezhym dostupu : nvd.luguniv.edu.ua/archiv/№№22/13olmsop.pdf.

16. Ostapenko N. Teoretychni i metodychni zasady formuvannia lnhvodydaktychnoi kompetentnosti u maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dokt. ped. nauk : spets. 13.00.02 «Teoriia i metodyka navchannia (ukrainska mova)» / N. Ostapenko. – K., 2010. – 37 s.

17. Pentyliuk M. Kompetentnisnyi pidkhid do formuvannia movnoi osobystosti v yevrointehratsiinomu konteksti / M. Pentyliuk // Ukrainska mova i literatura v shkoli. – 2010. – № 2. – S. 2–5.

18. Rashkevych Iu. Kompetentnisnyi pidkhid v pobudovi navchalnykh proham [Elektronnyi resurs] / Iu. Rashkevych. – Rezhym dostupu : file:///C:/Users/13/AppData/Local/Temp/Competence_Approach_Rashkevych_Nov.2014.pdf.

19. Cheremys I. Novi vymohy do spetsialista: poniattia kompetentnosti i kompetentsii / I. Chemerys // Vyscha osvita Ukrainy. – 2006. – № 2. – S. 84–88.

20. Shadrikov V. Novaya model spetsialista : innovatsionnaya podgotovka i kompetentnostnyi podhod / V. Shadrikov // Vysheie obrazovaniie segodnya. – 2004. – № 8. – S. 26–31.

21. Cambridge Dictionary Online: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/competence>.

22. Oxford Dictionary Language matters [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/competence>.

*Статтю рекомендовано до друку
доктором педагогічних наук, професором, професором кафедри
природничих та гуманітарних дисциплін
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
Дроздовою Іриною Петрівною*

Стаття надійшла до редакції 30 травня 2016 року